

O DUHOVNIKU IN DARITVI NOVE ZAVEZE

(Po Pavlovem listu Hebrejcem)

List Hebrejcem (Hebr) je Pavlov po vsebini, ne pa po obliki. Giuseppe Ricciotti pravi v knjigi Apostel Pavel, da se na list Hebr lahko obrnejo besede očaka Izaka, ko je blagoslavljal svojega mlajšega sina Jakoba, misleč da blagoslavlja svojega prvorojenca Ezava: »Glas je Jakobov, roki sta Ezavovi«. Tako tudi v listu Hebr slišimo Pavlov glas, njegova zunanja oblika pa ni Pavlova. Slog je umirjen in dostojanstven, kar pri Pavlu ni običaj; on piše živahno, prisrčno in slovačko manj pravilnih stavkih, anakolutih. Vsebinsko je list brezdvoma Pavlov, obliko pa mu je dal pisatelj, katerega je izbral za to delo apostol, pa nam ni znan.

List je namenjen cerkveni občini v Jeruzalemu. Njeni udje so bili Judje, ki so se dali krstiti. Napisan je bil v letih, ko je Palestino že zasjela vojna psihoza, kateri je sledila judovska vojna v letih 66—70. Končala se je z razdejanjem Jeruzalema in templja. Porazeni Judje so se takrat razbežali po vsem svetu, dokler se po drugi svetovni vojni spet niso vrnili v svojo domovino Izrael.

Kristjani iz judovstva so še po krstu ohranili staro miselnost. Se vedno so bili zaverovani v postavo in izročila starih, hodili v tempelj in pričakovali, da bo Kristus razodel svojo moč in pregnal Rimljane. Tukaj vidimo, kako veliko moč ima tradicija, kako težko je zlasti prelomiti z versko tradicijo. Ti ljudje so bili v nevarnosti, da se spet vrnejo od judovstva. List Hebr je priložnostno pobarvan, zato je v nekaterih delih za sodobne kritjane nezanimiv, vendar je v njem še veliko reči, ki pritegujejo našo pozornost. To je zlasti Pavlov nauk o duhovništvu in daritvi nove zaveze.

Kristus, duhovnik po Melkizedekovem redu

Apostol ugotavlja, da je levitsko duhovništvo sz ukinjeno, ker je nastupil »drugi duhovnik« (Hebr 7, 15), to je duhovnik po Melkizedekovem redu. Mojzes pravi, da je bil Melkizedek kralj v Salemu (Jeruzalemu) in duhovnik najvišjega Boga (1 Mojz 14, 18). Z Abrahamom ni bil povezan po krvi, ampak po duhu. Oba je vezala skupna vera v enega najvišjega Boga. Po Abrahamovi zmagi nad palestinskimi kralji je Melkizedek

prinesel kruh in vino. »Prinesel« je na tem mestu kulturni izraz za daritev kruha in vina. Po daritvi je Melkizedek Abrahamu blagoslovil: »Blagoslovljen bodi, Abram, od najvišjega Boga, ki je ustvaril nebo in zemljo! Slavljeno bodi najvišji Bog, ki ti je v roke izročil tvoje sovražnike« (1 Mojz 14, 19. 20). Po blagoslovu je dal Abraham Melkizedeku desetino od vsega.

Zanima nas osebnost duhovnika Melkizedeka. To je skrivnostna oseba sv. pisma in ne vemo o njem nič več, kot smo pravkar povedali. Njegovo ime je simbolično in pomeni kraj pravičnosti ali tudi kraj miru (salem—mir). Sv. pismo navadno vsako osebo označi po njenem rodovniku, kar pa pri Melkizedeku opusti. Melkizedek nastopi brez rodovnika, brez očeta in matere, brez začetka dni in konca življenja. Pisatelj lista Hebr v skrivnostnem Melkizedekovem nastopu pobodo Sina božjega, velikega duhovnika Kristusa, ki je prav tako brez konca življenja in zato duhovnik na vekomaj. Svoje mnenje opira pisatelj na psalm 109, ki govori o božjem Sinu, rojenem v božjem sijaju kakor rosa pred zgodnjo danico, nebeški Oče pa mu prisega: »Ti si duhovnik na vekomaj po Melkizedekovem redu«.

Melkizedek je daroval kruh in vino. Cerkev vidi v tej daritvi pred podobo Kristusove daritve sv. maše. Melkizedeka omenja mašni kanon poleg Abela in Abrahama v prošnji za sprejem daritve nove zaveze takoj po konsekraciji: »Ozri se, Gospod, na te darove in jih sprejmi, kakor si sprejel... sveto daritev, brezmadežni dar, ki ti ga je daroval tvoj veliki duhovnik Melkizedek«. Liturgija daje Melkizedeku epiteton veliki, ki ga v sv. pismu nima. Tu imamo izgled, kako liturgija včasih svetopisemske tekste prigaja potrebam in to upravičeno. Kristus je veliki duhovnik, zato naj bo veliki duhovnik tudi njegov tip, skrivnostni Melkizedek.

Kristus, rojen duhovnik

Kristus je hkrati Bog in človek. Njegova človeška narava izvršuje duhovniška opravila, ko moli in daruje. Njegova božja oseba je nositeljica teh dejanj in jim podeljuje neskončno vrednost (A. Strle, Kristologija in soteriologija III. Ljubljana 1962). V duhovnika je bil posvečen, ko si je privzel človeško naravo, zato je sacerdos natus. Pisatelj lista Hebr mu polaga na jezik psalmistove besede: »Daritve in žrtve nisi hotel, a telo si mi pripravil; žgalne daritve in daritve za greh

ti niso bile všeč. Tedaj sem rekel: 'Glej, prihajam — o meni je pisano v knjigi — da izvršim, o Bog, tvojo voljo« (Hebr 9, 5—7). Kristus odpravlja starozavezne zgolj zunanje daritve. Namesto njih postavlja svojo daritev, daritev srca. Ko je prišla njegova ura je to voljo pokazal tudi v dejanju, bil pokoren Očetu do smrti in daroval svoje življenje za nas.

Kristusova človeška narava je predmet njegove daritve. V Cerkvi je bila doba, ko je krščanska pobožnost takoreč prezrla Kristusovo človeško naravo in je v njem gledala samo Boga. Tako gledanje zabriše veliko resnico o našem odrešenju in ima za duhovno življenje vernikov negativne posledice. Naša doba spreminja zadržanje do Kristusa. Kristusova človeška narava je v naši dobi predmet številnih ljudskih pobožnosti kot so litanije Srca Jezusovega in Predragocene krvi. Tudi v liturgiji njegova človeška narava bolj stopa v ospredje, zlasti odkar je v Cerkvi naraslo zanimanje za sv. mašo in se pogloblja smisel sv. obhajila. Stopila pa bo še bolj, ko bo nastopila obnovljena liturgija, kateri služi za osnovo veliko-nočno skrivnost. Tu gre za povečanje človeške narave u Kristusu.

Kristus se je daroval enkrat (Hebr 9, 29). Daroval se je, da je odvzel greh mnogih, ki se mu v veri bližajo. Kjer pa so grehi odpuščeni, ni več daritve (Hebr 10, 18).

Če je temu tako, ali je potem pravilno reči, da Kristus svojo daritev »obnavlja«? Obnavljanje je seštevanje in če seštevamo, ne moramo več govoriti o ednini. Kako je Kristusova daritev samo ena, če govorimo o njenem obnavljanju pri maši?

Liturgična konstitucija pravi v čl. 47: »D. N. Iesus Christus sacrificium eucharisticum instituit, quo sacrificium crucis in saecula, donec veniret, perpetuaret«, V prevodu: »Naš Gospod je postavil evharistično daritev svojega Telesa in Krvi, da bi daritev na križu ovekovečil za vse čase, dokler ne pride«. Prevajalec sloveni izraz »perpetuare« z »ovekovečiti«. Kakšen pomen naj ima ta izraz, povedo drugi cerkveni dokumenti. Okrožnica Mediator Dei (čl. 69) uči: »Ločeni podobi kruha in vina sta kazalki, po katerih se Jezus Kristus označuje in kaže v stanju žrtve.« Tridentinski koncil pa na 22. seji, v 1. poglavju pravi takole: »Jezusova krvava daritev enkrat dovršena na križu, se po evharistiji ponazočuje«. Latinski izraz za ponavzočevati je repraesentare. Po nauku tridentinskega cerkvenega zborá postane Kristusova daritev na križu navzoča

po evharistiji, se postavi v našo sedanost, v naš čas in kraj. Potemtakem se enkratna Kristusova daritev ne obnavlja, obnavlja se samo evharistija, ki daritev križa prikaže v obdeh ločenih podobah, jo ponavzoči in predoči in tako ovekoveči v vseh časih. Daritev na križu je zgodovinski dogodek, ki ne preide v zgodovino kot nekaj preteklega, temveč traja v povečičanem Kristusu, ki živi in več ne umrje. Sam je poskrbel, da se ta daritev na zemlji z evharistijo ponavzočuje ali kaže in z njo naklanjajo tudi sadovi te daritve.

Evharistija je torej skrivnost v dvojnem pomenu. Najprej zato, ker je njeno dogajanje izvzeto iz območja naravnih zakonov in je našemu izkustvu nedostopno, potem pa, ker je terminus technicus za taka in podobna dogajanja, za katerimi se skriva božanstvo s svojo odrešilno močjo. Terminus je star in ga je apostol Pavel uvedel v krščansko izrazosovlje.

Tudi liturgična konstitucija govori v drugem poglavju o presveti evharistični skrivnosti. Ta skrivnostna razlaga evharistijo zelo približa našemu umevanju, seveda če smo vero ohranili. Po tej razlagi se je Kristus res daroval samo enkrat. Kristusova daritev je samo ena in ta je neskončno vredna. Res ni potrebno, da bi se tolika daritev obnavljala in ponavljala, potrebno je, da se nam na nek način pokaže in se njeni sadovi aplicirajo na nas. To se dogaja po evharistiji.

Ena daritev, en duhovnik

Kristus se je daroval enkrat, njegova daritev pa traja, ker vstali Kristus več ne umrje. Zato je tudi večni duhovnik. Če je večni, je tudi edini duhovnik, to se pravi, da drugih duhovnikov ni, razen tistih, ki so v njegovi službi. Kristus opravlja svojo duhovniško službo v nebeskih, ko božjemu veličanstvu kaže rane, katere je prejel pri kalvarijski daritvi, kakor si to človeško predstavljamo. Na zemlji pa opravlja duhovniško službo po duhovnikih, ko moli, opravlja daritev in deli zakramente. Tu se nam odpira veličanstvena vizija: okrog Kristusa duhovnika so zbrani vsi duhovniki vseh časov in krajev in vsi izvršujejo njegovo službo. To je vizija koncelebracije, ki je po več stoletjih spet oživela v Cerkvi na pobudo vatikanskega koncila. Ni razlike v duhovništvu. Kar tiče sv. reda imajo vsi isto oblast, preprost duhovnik kot visok cerkveni hierarh.

Kristus, veliki duhovnik

Vglobimo se v vsebino pojma: veliki duhovnik. Pridevnik veliki ima enak pomen kot prvi. Apostol Pavel pravi v listu Kološanom, da ima Kristus v vsem prvo mesto, da je prvorojenec vsega stvarstva, pa tudi prvorojenec iz mrtvih, kar pomeni, da je prvi vstal od mrtvih. Prvi je tudi med duhovniki. Če pa je on prvi, potem morajo biti še drugi duhovniki. Mora jih biti toliko, kolikor je ljudi na zemlji. Vsak človek je namreč rojen za duhovnika. Človekov poklic je, da spozna Boga, ga moli in časti z daritvijo. Zgodovina verstev ve povedati, da so duhovniško službo, ne le pri Izraelcih, marveč tudi pri poganih opravljali prvorojenci po družinah. Mojzes je za to službo kasnije določil Levijev rod. Mnoštvo Levijevih sinov je imelo svojega prvega, velikega duhovnika. Ta je imel velike prednosti. Z daritvijo na križu je bilo ukinjeno starozavezno duhovništvo. Kristus je kot zastopnik vsega človeštva opravil daritev na križu za vse človeštvo. Postal je duhovnik vsega človeštva, njegov prvi in veliki duhovnik.

Ob pojmu veliki duhovnik nam mora biti jasno, da liturgija ni zasebno opravilo duhovnikov, ampak opravilo vsega skrivnostnega telesa, glave in udov. Res je za marsikoga ljubše maševati »privatno«, ko nihče ne moti, toda naučiti se bo treba, da se bomo vsaj ob nedeljah odpovedali lepoti zbranega »privatnega« maševanja. Kristus svojo kalvarijsko daritev ne ponavzočuje samo po posvečenih duhovnikih, ampak tudi ob sodelovanju splošnega duhovništva, vernikov.

Začetnik večnega zveličanja

Pisatelj lista Hebr se zelo trudi, da bi svojim bravcem depovedal, da je med starozaveznimi duhovniki in daritvami ter novozaveznimi velika razlika. Razlika je že v tem, da je v nz en sam duhovnik in ena sama daritev, medtem ko je bilo v sz več duhovnikov in več daritev.

Duhovniki stare zaveze so bili obdani s slabostjo (Hebr 5, 3), duhovnik nove zaveze pa je Sin vekomaj popoln (Hebr 5, 4), ta pa je nam v vsem enak, razen v grehu. Največja razlika pa je v tem, da starozavezne daritve nikogar niso mogle očistiti vesti, Kristus pa nam je s svojo daritvijo pridobil večno odrešenje in očistil našo vest grehov, nas napravil za službo živemu Bogu, da bi postali deležni obljube večne dediščine (Hebr 9, 23). S tem je Kristus postal začetnik večnega

zveličanja (Hebr 5, 9) in njegova daritev je zato boljša (Hebr 9, 23) kot starozavezne daritve.

V zvezi z duhovništvom in novozaveznimi daritvami govori pisatelj lista Hebr tudi o odrešenju. Problem odrešenja je bil za človeka vedno pereč, od protoevangelija do danes. O odrešenju so govorili očaki in preroki; govoril je apostol Pavel in govore ljudje današnje dobe. Lahko rečemo, da je ta problem danes bolj živ kot kdajkoli prej. To priča pojav ideologij, ki niso drugega kot poskus odrešiti človeka na zemlji z zgolj zunanjimi sredstvi: z dvigom življenjske ravni, s socialnim zavarovanjem in višjo civilizacijo. Kako aktuelan je problem odrešenja v naši dobi, priča tudi dejavnost Cerkev v zadnjem stoletju. Cerkev ni nikoli tajila svojega poslanstva kot ustanove, ki med narodi nadaljuje delo Kristusovega odrešenja. Lahko pa rečemo, da se Cerkev danes na poseben način pogloblja v problem odrešenja. To pričajo dokumenti nove dobe, od socialnih okrožnic Leona XIII. pa do Pavla VI. To spričuje tudi obnova bogoslužja, ki naj postane vir iz katerega bodo lačne in žejne duše črpale duhovno moč.

Z obnovljenim bogoslužjem želi Cerkev pokazati, da nismo bili odrešeni z minljivimi rečmi, čeprav tudi tem pripisujemo neko vrednoto, ampak je naše odrešenje v daritvi križa. »Niste bili odkupljeni z minljivimi rečmi, z zlatom in srebrom, marveč s krvjo nedolžnega in breznadežnega Jagnjeta« (1 Pet 1, 18. 19).

Moralne aplikacije

Naše naloge v tem silnem boju za človeka so velike. Najprej moramo rešiti sebe, da s tem, ko drugim evangelij oznanjamo sami ne bomo zavrženi. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je duhovniška služba namenjena tudi ljudem. Duhovnik se namreč jemlje iz ljudi in se postavlja za ljudi v tem, kar se nanaša na Boga, da opravlja daritev, da ima potrpljenje s tistimi, ki so nevedni in se motijo (Hebr 5, 1—4).

Ne smemo pozabiti, da smo kot duhovniki v službi Jezusovi, ki je dal sebe za nas vse. Mašna prošnja v čast Jezusu Kristusu velikomu duhovniku prosi, da bi duhovniki, služabniki in delivci božjih skrivnosti, zvesto spolnjevali njim zaupano službo. V prošnji nad darovi pa v isti maši prosimo, da bi se s Kristusom tako popolno darovali, kakor se je daroval on sam.

Tudi ne smemo pozabiti, da smo kot duhovniki v službi Cerkve. Ta se v naši dobi obnavlja na vesoljnem cerkvenem zboru. Vsa obnova gre v to smer, da bi se služabnikom Cerkve vtisnil v dušo Kristusov duhovni lik. Tako bomo postali drugi Kristus, kar po posvečenju smo, tudi po duhu in se bomo spoprijeli z vsemi problemi, ki jih stavi pred nas čas.

FILIP KAVČIČ

DUŠOBRIŽNIK KAO ISPOVJEDNIK

Velika je moć milosrđa u svećeniku, da može oprostiti sve grijehе. Kad je Isus uskrsnuo, došao je među sakupljene svoje učenike i rekao im: »Mir vama!« Onda im je pokazao svoje ruke, svoje probodeno Srce, dahnuo i izgovorio ove riječi: »Primate Duha Svetoga. Kojima oprostite grijehе, bit će im oprosteni, a kojima zadržite, bit će im zadržani« (Iv 20, 23). Ovim riječima ispunio je ono, što je prije navijestio: »Što god svezete na zemlji, bit će svezano i na nebu, i što god razriješite na zemlji, bit će razriješeno i na nebu« (Mt 18, 18). Ovu vlast dobivaju svećenici kod ređenja.

Ta vlast je božanska. »Tko može oprostiti grijehе, osim Boga?« (Mrk, 2, 7). Svećenici »primiše vlast, koju Bog nije dao ni anđelima ni arhanđelima. Niti je njima rečeno: Što god svezete... itd., što god svećenici na zemlji čine, to Bog na nebu potvrđuje« (Sv. Ivan Zlatousti). »Optužbu savjesti dosta je samo svećenicima kazati u tajnoj ispovijedi« (Sv. Leon Veliki). I svojom presudom svećenik zatvara pakao, otvara raj, vraća milost, daje mir, duše čini radosnima, na nebu prouzrokuje veselje: »Bit će veselje na nebu radi jednog grijешnika, koji čini pokoru...« (Lk, 15, 7).

Osim svetog reda i jurisdikcije svećeniku je potrebno za ispovijedanje *znanje, naobrazba i razboritost*, »jer vrši službu suca i liječnika« (Rim. Kat). Obavlja i službu učitelja, jer mora poučavati i opominjati pokornika. On je i otac, jer očinski treba primiti pokornika, kome kao liječnik mora pružiti pomoć, da postigne milost i život. Tako velike i teške službe ne može kako treba ispuniti, ako ne svijetli svetošću života i očinskom dobrotom.

Dušobrižnik je dužan *ex iustitia* saslušati ispovijed svojih pokornika, kad god oni to razborito traže. Ili sâm osobno ili